Stadskerk Nijmegen (OCP), 12 juni 2022, Trinitatis/Drievuldigheidszondag
voorganger: ds. Wilma Hartogsveld, stadspredikant (PKN)

[1e lezing: Spreuken 8,22-31] (Nieuwe Bijbelvertaling)
22 De HEER heeft mij vóór al het andere verworven,
toen hij zijn scheppingswerk begon, schiep hij eerst mij.
23 Ik ben in het begin gemaakt, nog voor alles er was,
nog voor de aarde vorm kreeg.
24 Toen er nog geen oceanen waren, werd ik voortgebracht,
nog voor de bronnen met hun waterstromen.
25 Toen de bergen nog niet waren neergezet, werd ik voortgebracht,
nog voor er heuvels waren.
26 De aarde en de velden had de HEER nog niet geschapen,
geen korrel zand was nog gemaakt.
27 Ik was erbij toen hij de hemel zijn plaats gaf
en een cirkel om het water trok,
28 de wolken aan de hemelkoepel plaatste,
de oceanen bruisend op liet wellen,
29 toen hij aan de zeeën grenzen stelde,
het water met zijn woord zijn plaats gaf,
de fundamenten van de aarde legde.
30 Ik was zijn lieveling,
een bron van vreugde, elke dag opnieuw.
Ik was altijd verheugd in zijn aanwezigheid,
31vond vreugde in zijn hele aarde
en was blij met alle mensen.

[Evangelie: Johannes 3,1-16] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Zo was er een farizeeër, een van de Joodse leiders, met de naam Nikodemus. 2 Hij kwam in de nacht naar Jezus toe. ‘Rabbi,’ zei hij, ‘wij weten dat u een leraar bent die van God gekomen is, want alleen met Gods hulp kan iemand de wondertekenen doen die u verricht.’ 3 Jezus zei: ‘Waarachtig, ik verzeker u: alleen wie opnieuw wordt geboren, kan het koninkrijk van God zien.’ 4 ‘Hoe kan iemand geboren worden als hij al oud is?’ vroeg Nikodemus. ‘Hij kan toch niet voor de tweede keer de moederschoot ingaan en weer geboren worden?’ 5 Jezus antwoordde: ‘Waarachtig, ik verzeker u: niemand kan het koninkrijk van God binnengaan, tenzij hij geboren wordt uit water en geest. 6 Wat geboren is uit een mens is menselijk, en wat geboren is uit de Geest is geestelijk. 7 Wees niet verbaasd dat ik zei dat jullie allemaal opnieuw geboren moeten worden. 8 De wind waait waarheen hij wil; je hoort zijn geluid, maar je weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat. Zo is het ook met iedereen die uit de Geest geboren is.’ 9‘ Maar hoe kan dat?’ vroeg Nikodemus. 10‘Begrijpt u dit niet,’ zei Jezus, ‘terwijl u een leraar van Israël bent? 11 Waarachtig, ik verzeker u: wij spreken over wat we weten en we getuigen van wat we gezien hebben, maar jullie

accepteren ons getuigenis niet. 12 Wanneer jullie me niet geloven als ik over aardse dingen spreek, hoe zouden jullie me dan geloven als ik over hemelse dingen spreek? 13 Er is toch nooit iemand opgestegen naar de hemel behalve degene die uit de hemel is neergedaald: de Mensenzoon?
14 De Mensenzoon moet hoog verheven worden, zoals Mozes in de woestijn de slang omhooggeheven heeft, 15 opdat iedereen die gelooft, in hem eeuwig leven heeft. 16 Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.

[overweging:]
Gemeente van Christus,

Het is alweer een jaar geleden dat ik - samen met een aantal andere mensen, hier voorin de kerk stond om een zegen over ons werk te ontvangen. Het was zondag Trinitatis toen ook… en de lezing over Nikodemus stond net zoals nu op het rooster…
Dezelfde kerk, dezelfde lezing…. Maar de wereld zag er wel heel anders uit…. Wat kan er veel gebeuren in een jaar….

Dat alléén maakt al dat je als mens jezelf steeds weer opnieuw moet uitvinden. Het maakt nogal wat uit of je iedere dag thuis achter je beeldscherm zit voor studie of werk en ook je vrienden nauwelijks in real live kunt zien, of dat je elke ochtend de deur uitgaat en de hele dag onder de mensen bent…. En er ligt een wereld van verschil tussen ’s avonds rustig in je eigen bed kunnen gaan slapen waar je je veilig voelt, of op de vlucht bent, voor oorlog, honger of natuurrampen.
En dan zijn er natuurlijk de scharniermomenten in een mensenleven waarop je een fase achter je laat die nooit meer terugkomt. Het leven is een opeenvolging van gebeurtenissen waardoor je steeds ‘opnieuw geboren’ moet worden.

Daarover spreekt Jezus tegen zijn nachtelijke bezoeker, die hij misschien niet kent, maar voorafgaand aan ons gedeelte staat de zin: Niemand hoefde Jezus iets over de mensen te vertellen, want hij wist wat er in hen omging… Hij zag het hart aan…. Jezus was zo iemand waarmee je onmogelijk in prietpraat en beleefde frasen kon blijven hangen… of zelfs maar terecht komen 😅 In de evangelieverhalen blijkt dat een ontmoeting met Jezus altijd én diepgang heeft én stijgt boven het alledaagse uit.
Een farizeeër met de naam Nikodemus…’ Overwinning van het volk….’ komt in de nacht bij Jezus, er staat niet waarom, dus ook niet dat dat was omdat hij bang was bij Jezus gezien te worden als Farizeeër….. Misschien wilde hij gewoon even zijn onverdeelde aandacht en was dat overdag met de schare die hem steeds volgde niet te doen…. maar het kan ook een stijlfiguur van de evangelist Johannes zijn om aan te geven dat Nikodemus hier nog in het donker tast, nog onwetend is over wat deze nieuwe rabbi te vertellen en te betekenen heeft…

De man krijgt na zijn beleefde introductie waarin hij Jezus erkent als iemand die 'van God is gekomen' een verhandeling over de noodzaak om opnieuw geboren te worden, dat is nodig als je het Koninkrijk van God wilt zien en wilt binnengaan… en wie wil dat nu niet……
Als hij begrijpelijkerwijs uitleg vraagt over die raadselachtige woorden begint Jezus over de Geest. Dat is de reden waarom de kerk lang geleden besloten heeft om dit Bijbelgedeelte juist op de eerste zondag na Pinksteren, zondag Trinitatis, te lezen. Misschien wel als een soort illustratie van de betekenis van wat we vorige week vierden: de uitstorting van de Heilige Geest.
Maar eigenlijk is het Pinksterverhaal zelf een illustratie van wat Jezus hier tegen Nikodemus zegt…..

De leerlingen van Jezus zitten passief, moedeloos en angstig, met de ramen en deuren gesloten, bij elkaar en dan gebeurt het. Er waait een frisse wind door hun hoofden en harten. Ze veren op, komen in beweging en beginnen in vuur en vlam enthousiast te vertellen over wat zij in en met Jezus als daden van God zelf hebben ervaren….
De wereld is in die paar minuten, of uren, wie zal het zeggen, niet zozeer verandert…. maar zijzelf, hun houding en de manier waarop ze naar die wereld kijken en daarin handelen, wél. Hun leermeester, vriend, degene die andere werelden voor hen heeft geopend is nog steeds niet meer zichtbaar en tastbaar bij hen…. Op de één of andere manier is de nacht toch veranderd in de dag…. En zien zij het leven van Jezus én hun eigen leven ineens in een ander licht…

Nikodemus komt in de nacht bij Jezus…. en meteen gaat Jezus de diepte in en nodigt Jezus hem uit om zich open te stellen voor een nieuwe manier van leven, om een nieuw mens te worden… ….. als kenner van de Heilige Schrift en de traditie, leeft Nikodemus naar de kennis van het eeuwigdurend verbond dat God steeds opnieuw met mensen sluit….
Jezus' woorden zijn een aansporing om zich met die kennis en ervaring open te stellen voor Gods Geest die zich niet laat opsluiten in regels, rituelen en gewoontes, in de absolute waarheid van het eigen gelijk of het gelijk van degenen die het hardst roepen…..
Gods Geest waait waarheen zij wil en zoekt bij ons mensen naar ruimte en creativiteit. Ze wil ons met hoofd en hart en ziel meenemen naar die wereld die rijmt op Gods liefde. Daarin wordt de gebrokenheid van ieders leven, ja, van heel de schepping niet ontkend, maar geheeld… .
Daar regeren liefde en wijsheid…… en daardoor komt ieder mens tot zijn recht en blijft niemand in het donker…

Lieve mensen, we leven in een wereld en een tijd waarin ingewikkelde vraagstukken - misschien wel meer dan ooit – vragen om wijsheid, om een andere, open en creatieve, mindset.
Niet denkend vanuit onmogelijkheden, maar vanuit mogelijkheden. Niet geleid door angst, hebzucht en eigenbelang, maar door hoop, geloof en liefde. Er zijn geen pasklare

oplossingen voor de grote problemen van onze tijd, maar laten we ruimte laten voor het onvermoede en onverwachte, en niet alles teveel dichttimmeren met onze vaste paradigma's….

Gisteren ontstond er tijdens een eet- en praatgroep een felle discussie over de open brief die een aantal van mijn collegae theologen de afgelopen week schreven. Daarin gaan ze in tegen de publieke opinie en doen ze een oproep om terug te keren van de heilloze weg van meer en meer wapens en het isoleren van Rusland, maar te blijven zoeken naar mogelijkheden om geweld te stoppen…
Ze stellen bezorgd dat dat niet lukt als je deze oorlog tot een oorlog tussen ideologieën, een krachtmeting tussen democratie en autocratie verklaart…. Dan zijn Rusland, China en nog wel een aantal, geen onderhandelingspartners meer, maar alleen nog de vijand die verslagen moet worden…. Dan is de oorlog, ook als die in Oekraïne beëindigd wordt, in feite nooit voorbij. En dat in een wereld die juist is aangewezen op samenwerking, willen wij de globale crises, klimaat en armoede, nog kunnen oplossen.

Ik denk aan veel jonge inspirerende mensen vandaag die zich onvermoeibaar inzetten voor het oplossen van de klimaatcrisis en die niet bang zijn om de offers die daarvoor nodig zijn – juist van ons 'westerse' mensen – niet alleen te benoemen, maar daarin ook zelf het voortouw nemen en zo een inspirerend voorbeeld zijn van een manier van leven die de aarde niet uitput en de medemens niet uitbuit……

Het verhaal over Nikodemus laat ons zien wat er kan gebeuren wanneer mensen werkelijk open staan voor echte ontmoeting…. Nikodemus zal na dit nachtelijke gesprek nog twee keer ten tonele verschijnen: om het voor Jezus op te nemen bij het Sanhedrin en bij zijn begrafenis….

Ik wil afsluiten met een tekst van Stef Bos over ontmoeten:

Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten.
Je moet eigenlijk toevallig onderweg zijn.
Je moet geen doel voor ogen hebben.
En je moet laten gebeuren waarvoor je bang bent.

Je moet niet alles willen verklaren.
Voor je het weet verklaar je elkaar de oorlog.
Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten.
Je moet jezelf in de ander durven zien
zonder in die ander te verdwijnen.

Het kan opeens zomaar voor je staan.

Het lijkt op iets om uit de weg te gaan.
Dat is het vreemde van geluk.
Je maakt het waar of je maakt het stuk.

Het kan jou bedreigen. Het kan jou behoeden.
Maar je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten.

Wilma Hartogsveld, wilma.hartogsveld@gmail.com